

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 3 februari 1928 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring i bestämmelserna rörande utbildningstiden för värnpliktiga studenter och likställda.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft till lagutskott hänvisade motionerna nr 111 i första kammaren av herr *Thorén* och nr 189 i andra kammaren av herr *Björnberg*.

I motionerna, vilka äro lika lydande, har hemställts, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke värnpliktiga studenter och likställda måtte kunna erhålla samma utbildningstid som andra värnpliktiga, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Beträffande vad av motionärerna anförts till stöd för ifrågavarande hemställan får utskottet hänvisa till motionernas innehåll.

Före ikraftträdandet av 1914 års värnpliktslag var tjänstgöringstiden lika för alla, samma vapenslag eller tjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga. Den omständigheten, att en värnpliktig besatt på ett eller annat sätt kvalificerad högre allmänbildning, medförde icke någon förlängning av tjänstgöringstiden.

Härutinnan vidtogs vid 1914 års senare riksdag i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i framlagd proposition en genomgripande förändring. För att i största möjliga utsträckning draga nytta av mera kvalificerade värnpliktiga såsom befäl vid mobilisering stadgades i den då antagna värnpliktslagen, att vapenför värnpliktig, vilken avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmått, som, enligt vad Konungen förordnade, skulle anses svara däremot, så ock vapenför värnpliktig, som vid navigations-skola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan examen än maskinistexamen av tredje klass, vore, sedan han blivit inskriven, skyldig att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra vid hären 485 dagar och vid marinen 500 dagar, under det att tjänstgöringstiden för värnpliktiga i allmänhet — med undantag för underbefäl och fackmän — icke översteg 365 dagar.

I det utlåtande i ärendet, som låg till grund för riksdagens beslut i ämnet, anförde särskilda utskottet nr 1, att, ehuru den för ifrågavarande värnpliktiga

Utskottet.

föreslagna längre utbildningstiden givetvis komme att för dem medföra avsevärda olägenheter och uppoffringar, utskottet dock icke tvekat att förorda densamma med hänsyn till nödvändigheten av att vid mobilisering hava tillgång å erforderligt antal befäl i vissa befattningar och i betraktande av de stora svårigheter, som mötte att på annat sätt förskaffa sig sådant befäl. Någon principiell invändning mot en dylik längre tjänstgöring ansåg utskottet icke heller med fog kunna framställas.

I de särskilda lagar om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av vissa årsklasser, vilka vid olika tillfällen efter världskrigets slut blevo av riksdagen antagna, bibehölls en längre tjänstgöringstid för värnpliktskategorien studenter och likställda, även om en väsentlig avkortning av värnpliktstiden infördes för jämväl denna kategori.

Även försvarsrevisionen fann, att studenternas särställning borde bibehållas och att den dåvarande studentorganisationen borde ingå som ett väsentligt led i den planerade nya härordningen.

I den vid 1925 års riksdag antagna värnpliktslagen har nämnda förhållande bibehållits. Värnpliktstiden utgör för värnpliktiga i allmänhet högst 200 dagar, för värnpliktiga, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, 225 dagar samt för studenter och likställda 260 dagar.

Den nya härordningen är som bekant ännu icke fullständigt genomförd. Att under sådana förhållanden till utredning upptaga frågan om den ingripande ändring i organisationen, som motionärernas förslag åsyftar, anser utskottet sig icke kunna förorda. Utskottet får fördenskull hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm, den 3 februari 1928.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Nothin*, greve *Spens* och *Frändén**, fröken *Hesselgren* samt herrar *Sundberg** och *Berglund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar*, *Öberg*, *Magnusson* i Skövde*, *Ödström*, *Holmström* i Stockholm, *Johansson* i Sollefteå, *Gardell* i Gans* och *Hedvall**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.